

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

PROVOZNĚ EKONOMICKÁ FAKULTA

Katedra humanitních věd

TEZE K DIPLOMOVÉ PRÁCI

Téma: Zhodnocování potenciálu venkova prostřednictvím poskytování specifických služeb vázaných na chov zvířat

Vypracovala:

Bc. Jitka Košková

Vedoucí diplomové práce:

doc. Mgr. Helena Hudečková, CSc.

© Praha 2015

Diplomová práce se zabývá problematikou, která spojuje specifickou činnost v zemědělství (chov zvířat) a sociální poslání. Cílem je jednak zmapovat situaci v poskytování specifických sociálních služeb vázaných na chov psů a koní ve venkovském prostředí České republiky a jednak návrh na rozšíření takových aktivit v jedné vybrané firmě. Po literární rešerši následuje sekundární i primární výzkum (vedený technikou pozorování a dotazování).

Teoretická část práce se věnuje vztahu člověka ke zvířatům (psům a koním). Je zdůrazněna změna v tomto vztahu od hospodářského k sociálnímu užítku poskytováním speciálních služeb vázaných na chov zvířat.

V praktické části jsou zmapovány organizace/farmy/chovné stanice zaměřené na chov psů a koní, které v České republice vykonávají sociální aktivity – canisterapii a hippoterapii. Mapování zahrnuje identifikaci podle umístění v městském a venkovském prostředí, právní formy, způsobu podnikatelské činnosti a zaměření na skupiny ohrožené sociální exkluzí. Následuje případová studie se zřetelem na rozšíření takových aktivit pro skupiny dětí, mládeže a mladých dospělých, zdravotně postižených a osob se závislostí/zkušeností s návykovými látkami.

Diplomová práce řeší aktuální problematiku, která zasahuje také zemědělské aktivity. Je to problematika spojená s politikou sociálního začleňování (sociální inkluze). Při tom se zaměřuje na specifické aktivity spojené s chovem zvířat. Proto je zprvu věnována pozornost vztahu mezi lidmi a zvířaty, jeho významem a vývojem soužití.

Zvláště se diplomová práce zabývá vztahem mezi člověkem a psem, a dále mezi člověkem a koněm. Upozorňuje na domestikaci těchto dvou zvířecích druhů člověkem a funkcemi s touto domestikací spojené (hospodářské a kulturní). Připojuje funkci léčebnou (zooterapii), známou od 19. století. Rozvádí canisterapii a hippoterapii. Tyto dva druhy zooterapií jsou považovány za tzv. sociálně užitečné.

Ze čtvrté kapitoly diplomové práce vyplývá, že venkovský prostor má potenciál pro specifickou činnost – canisterapii a hippoterapii, neboť tyto sociálně užitečné aktivity jsou vázané na chov psů a koní. Zvláště pak chov koní je podmíněn rozlehlým přírodním prostorem. Prostřednictvím splnění této podmínky je venkovský prostor propojen s plněním prioritního cíle soudobé sociální politiky – sociálního začleňování skupin ohrožených sociální exkluzí.

Propojení specifické hospodářské činnosti (chov psů a koní) s plněním cíle sociální povahy (canisterapií a hippoterapií) spadá do oblasti sociální ekonomiky, sociální podnikání, sociální zemědělství. V České republice je tento způsob řešení problematiky sociálního začleňování teprve na počátku. Proto zatím nenajdeme soustředěnou a úplnou evidenci organizací/farem, které canisterapii a hippoterapii poskytují.

V diplomové práci jsou proto zmapovány organizace/farmy, které se ve venkovském prostředí zmíněnými činnostmi zabývají. Bylo zjištěno, že canisterapii se více zabývají organizace/farmy, které jsou umístěny v městském (oproti venkovskému) prostředí, zatímco organizace/farmy poskytující hippoterapii jsou svým počtem rozmístěny stejnoměrně v městském a venkovském prostředí. Jak pro organizace/farmy zabývající se canisterapií, tak také hippoterapií (s umístěním v městském i venkovském prostředí) platí, že mezi nimi převládají netržně zaměřené subjekty. Pokud jde o právní subjektivitu, opět pro organizace/farmy s canisterapií i hippoterapií platí převaha občanských sdružení. V druhém pořadí se již odlišuje – organizace/farmy s canisterapií jsou častěji subjekty fyzických osob, zatímco organizace/farmy s hippoterapií jsou častěji spolky.

Z hlediska této práce je důležitá struktura cílových skupin, jimiž je canisterapie a hippoterapie určena. V obou případech převažují zdravotně postižení, potom děti, mládež a mladí dospělí. Výrazný rozdíl je u skupiny „ostatních“, kde jsou zařazeni senioři. Jim je určena canisterapie, což je sice (vzhledem k tělesným dispozicím) pochopitelné, avšak rozdíl je velmi výrazný. Z výsledku pozorování také vyplývá, že zdravotně a sociálně terapeutické praktiky pro seniory jsou častěji zajišťovány v organizacích/farmách sociálního zemědělství než v nezemědělských sociálních podnicích, které mají více rozptýlené a pestřejší zastoupení cílových skupin. Zřetelný je rozdíl zvláště u skupiny dlouhodobě nezaměstnaných, a to ve prospěch nezemědělských sociálních podniků.

Primární empirické šetření zkoumalo sociální aktivity v jedné organizaci, zaměřené na chov psů. Jde o dosti výlučnou organizaci, neboť zahrnuje i úspěšnou závodní činnost majitelky firmy – mushing, nejen na rovní České republiky, ale přinejmenším na evropské úrovni. Tato skutečnost totiž ovlivňuje výši příjmů z oblasti sponzoringu a různorodé reklamní činnosti. Příjmy pak mohou být věnovány na rozvoj sociálních aktivit, kterým je věnována pozornost od roku 2007, to je od 7. roku od založení firmy. Sociální aktivity této organizace nesměřují pouze do sociálního začleňování, ale také do volnočasových aktivit

pro děti, mládež a mladé dospělé (s preventivní, výchovnou funkcí).

Z výsledku šetření vyplývá, že tyto činnosti mají oporu ve vlastních příjmech majitelky firmy, v dobrovolnické práci, která má neorganizovaný charakter a je založena na přátelských vazbách. Vyrovnaný rozpočet firmy je také výsledkem sponzorské činnosti.

Zaměření na cílovou skupinu dětí, mládeže a mladých dospělých představují aktivity s výchovnou, preventivní funkcí. Začaly v roce 2010 formou kurzů (a doplněno exkurzemi) a vývoj uplynulého pětiletí nasvědčuje jejich rozšiřování i do budoucna. Rozšiřování předpokládá lepší organizaci administrace (včetně propagace) poskytovaných kurzů a exkurzí, což se již děje. Předpokládaným výsledkem je zvýšení příjmu z pořádání (většího množství) kurzů, přičemž výnos z kurzů tvoří hlavní část rozpočtu firmy. Dobrovolnické zapojení do této aktivity je odzkoušené a bude pokračovat. Z této aktivity se vyvinula další aktivita se stejným zaměřením – závodní činnost se psy (neboť členy závodního týmu se stali bývalí účastníci kurzů). Úspěchy, kterých bylo dosaženo, jsou tak velkou motivací, že není pochyb o pokračování této aktivity, ačkoliv je časově i fyzicky velmi náročná.

Aktivity s posláním sociálního začleňování jsou určeny dvěma cílovým skupinám (osobám se zdravotním postižením, osobám se závislostí/zkušeností s návykovými látkami). První aktivita (pro zdravotně postižené, konkrétně mentálně postižené dospělé muže) začala příležitostně. Šestiletá zkušenost přivedla majitelku firmy a příslušnou organizaci pečující o tuto skupinu ohroženou sociální exkluzí k organizované spolupráci, která se také rozšiřuje. Předpokladem byla uskutečněná, získaná kvalifikace majitelky firmy pro canisterapii. Rozšiřování aktivit tohoto druhu není vázáno na dodatečné finanční náklady. Druhá aktivita (pro osoby se závislostí/zkušeností s návykovými látkami) je individualizovaná a vykonávaná ve spolupráci s další organizací sociálních služeb. Byla podmíněna specifickou znalostí, ale též možností propojit ji s jejím výkonem v zahraničí (včetně finančního zajištění). Právě pro její individualizovaný charakter nelze tvrdit, že jde o perspektivní rozšiřování. Lze jen usoudit, že obě strany mají na této spolupráci zájem.

Zcela závěrem lze přinést námět, který zatím není rozpracován ani projektově. Vzhledem k tomu, že bylo mapováním situace zjištěno, že právě canisterapie je často propojována se sociálním začleňováním skupiny „ostatních“, nabízí se úvaha o směru rozšiřování sociálních aktivit sledované firmy pro tento okruh klientů – zejména seniorů.

Vybraný seznam literatury:

DOHNALOVÁ, M. *Sociální ekonomika*. 1. vyd. Praha: VÚPSV 92, 2008. ISBN 978-80-7416-052-3.

GALAJDOVÁ, L. *Pes lékařem lidské duše aneb canisterapie*. 1. vyd. Praha: Grada, 1999. 160 s. ISBN 80-716978-9-3.

HUDEČKOVÁ, H., KUČEROVÁ, E. *Úvod do sociální politiky*. 1. vyd. Praha: ČZU, 2009. 126 s. ISBN 978-80-213-1086-5.

NOVOSAD, L. *Tělesné postižení jako fenomén i životní realita*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. 168 s. ISBN 978-80-7367-873-9.

POTŮČEK, M. *Sociální politika*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995. 142 s. ISBN 80-85850-01-X.

Vybrané Internetové zdroje

České sociální podnikání [online]. Praha: P3 - People, Planet, Profit, o.p.s. [cit. 17.2.2015]. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.ceske-socialni-podnikani.cz/>>

Pomoc, Týn nad Vltavou. [online]. Týn nad Vltavou: Pomoc, z.s. [cit. 20.2.2015]. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.pomoc-tyn.cz/socialni-zemedelstvi/>>

Siberian husky - Huskies.cz [online]. Horní Maxov: Huskies.cz [cit. 18.3.2015]. Dostupné na World Wide Web: <<http://www.huskies.cz/>>